

บทที่ 4

ตัวถ่วงดุลแห่งอำนาจ

การขบเคี้ยวต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมโดยประชา
โลก และการขบเคี้ยวต่อต้านการปกครองแบบ
ถอยหลังเข้าคลองของนายนิคสัน โดยชาวอเมริกัน
นั้น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

สำนักแถลงข่าวจีนใหม่*
(สำหรับภายในประเทศ)

29 พฤษภาคม 2514

เมื่อเราได้พิจารณาถึงความวิตกกังวลของผู้นำจีนต่อคู่แข่งชั้นสำคัญ ๆ ดังกล่าวใน
บทก่อนแล้ว จะเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นตัวถ่วงดุลอำนาจให้ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด
นั้นควรจะต้องมีคุณสมบัติสองประการ คือ มีอำนาจที่มากพอจะทำให้ฝ่ายศัตรูเกิดความเกรง
กลัวได้อย่างแท้จริง (deterrent power) และ มีความตั้งใจจริงที่จะนำมันออกใช้ในกรณี
จำเป็น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ประเทศนั้น ๆ จะต้องมีผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ
ในบริเวณที่เป็นปัญหาซึ่งตนจำเป็นต้องปกป้อง ในปัจจุบันสหรัฐฯ ดูเหมือนจะเป็นประเทศ
เดียวที่มีคุณสมบัติดังกล่าว

ในประการที่ว่าสหรัฐฯ มีอำนาจมากพอที่จะทำให้ฝ่ายอื่นเกรงกลัวนั้น เป็นที่ทราบ
กันดีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะกล่าวในที่นี้อีก ส่วนเรื่องผลประโยชน์และเจตนา
ของประเทศไทยในเอเชียยังไม่ค่อยเป็นที่แจ่มแจ้งนัก เรื่องนี้มักจะถูกมองข้ามไป โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในหมู่ผู้ที่สนับสนุนให้สหรัฐฯ ถอนตัวออกจากบริเวณนี้

ผลประโยชน์ในรูปต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ในบริเวณนี้ มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด
มาก อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เราอาจแบ่งพิจารณาผลประโยชน์เหล่านั้น
ออกเป็นพวก ๆ ได้ดังนี้ คือ ผลประโยชน์ด้านการพาณิชย์ ด้านยุทธศาสตร์ และด้านการ
เมือง

หากนับรวมทุกประเทศในย่านนี้ การติดต่อกับชายของสหรัฐฯ กับประเทศต่าง ๆ
ในเอเชีย นั้น ทำให้สหรัฐฯ ได้กำไร เป็นอันว่า ในระหว่างเดือนมกราคม ถึงตุลาคม 2513

* FBIS, No. 107, June 3, 1971, หน้า A7.

ปริมาณสินค้าออกของสหรัฐฯ ที่ส่งไปยังย่านนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอเชียตะวันออก แม้จะยังน้อยกว่าที่ไปยังยุโรปตะวันตก แต่ก็นับว่ามากทีเดียว¹

เมื่อสังเกตเห็นลักษณะความสัมพันธ์ทางการค้าดังกล่าวนี้แล้ว เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของรัฐบาลอเมริกันถึงกับประกาศออกมาว่า

“เมื่อพิจารณาถึงที่สุดแล้ว สินค้าออกของสหรัฐฯ ที่ส่งไปยังตะวันออกไกล ในปี 2513 มีเพิ่มขึ้นกว่าปีก่อนๆ เป็นอันมาก ปีนี้นับเป็นปีที่ 6 ที่สินค้าออกมีกำไร ถ้าจะกล่าวโดยทั่วๆ ไปแล้ว กำไรทั้งหมดนี้สูงกว่าจำนวนสินค้าออกที่สหรัฐฯ สามารถผลิตออกสู่ตลาดโลกได้เพิ่มขึ้นทั้งสิ้น [ในปีนี้]”²

เมื่อสังเกตดูแนวโน้มของกำไรจากสินค้าออกของสหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นปีที่ 6 ดังกล่าว ทำให้น่าเชื่อได้ว่า การค้าขายระหว่างสหรัฐฯ กับบรรดาประเทศต่างๆ ในย่านนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่น จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สิ่งที่น่าสังเกตก็คือแนวโน้มนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของนายนิคสัน ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำที่นายมาร์แชล กรีน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ใช้ในการตีความหลักการนิคสัน เขากล่าวว่า หลักการนิคสันนั้น “ไม่ได้เป็นนิมิตหมายว่า กิจกรรมของเอกชนอเมริกัน หรือ การมีอยู่ของผลประโยชน์ของเราในด้านการค้าและการลงทุนในต่างประเทศจะลดน้อยลง”³ ในเมื่อปริมาณการค้าและการลงทุนของสหรัฐฯ ในเอเชียมีมากเช่นที่เป็นอยู่ เราก็อาจคาดได้ว่ารัฐบาลของนายนิคสัน หรือของใครก็ตามที่มาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ จะต้องมีส่วนได้เสียกับการปกป้องผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในย่านเอเชียดังกล่าว

ในช่วงเวลาที่เพิ่งผ่านไปไม่นานมานี้ สหรัฐฯ ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อจะสร้างสัมพันธภาพอันดีกับรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในแถบนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศซึ่งตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์อันสามารถจะคุมเส้นทางเข้าออกจากรวมมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิกจากปากคำของ นาย อาร์. ไอ. สไปเออร์ (R. I. Spier) ผู้อำนวยการกองการเมืองและการทหารของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ จุดคุมเหล่านี้มี “باب เอล แมนดับ (Bab El Mandab) ตรงทางเข้าทะเลแดงคานทิสใต้ ช่องแคบ ฮอร์มุซ (Hormuz) ของอ่าวเปอร์เซีย

¹ จำนวนคือ 13,084.1 และ 8,245 ล้านเหรียญอเมริกันโดยลำดับ ดู U.S. Bureau of the Census, *Highlights of U.S. Exports and Import Trade, Report FT 990, October 1970* (GPO, December 1970). หน้า 40-41.

² Marshall Green, *op. cit.*, หน้า 462.

³ *Ibid.*

และ...ช่องแคบมะละกา และซุนดา [เป็นต้น]"⁴

การที่มีรัฐบาลที่เป็นมิตรด้วยตั้งอยู่ในยุคยุทธศาสตร์เช่นว่านี้ จะสามารถช่วยสหรัฐ ฯ ในประการสำคัญ ๆ ได้ 2 ประการ คือ (ก) ทำให้กองเรือสินค้าของสหรัฐ ฯ และพันธมิตร ได้รับความปลอดภัย และ (ข) ในกรณีที่เกิดสงคราม ฝ่ายตรงข้ามกับสหรัฐ ฯ คือ สหภาพโซเวียต ฯ และสาธารณรัฐประชาชนจีนก็จะไม่มีโอกาสนำดินแดนเหล่านี้ไปใช้เป็นประโยชน์ได้

ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สหภาพโซเวียต ฯ นั้นเป็นศัตรูในค่านิยมการกับสหรัฐ ฯ มาตั้งแต่ก่อตั้งประเทศในปี พ.ศ. 2460 เมื่อไม่นานมานี้รัฐบาลชุดปัจจุบันของประเทศนี้ก็ได้อำนาจถึงทัศนคติดังกล่าวอีก ดังจะเห็นได้จากกระบอกเสียงอันหนึ่งของรัฐบาลโซเวียต ฯ คือ ศาสตราจารย์ นายพลตรี เย. ซูลิมอฟ (Ye. Sulimov) ซึ่งได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายต่างประเทศโซเวียต ฯ ประกอบด้วยองค์การต่าง ๆ ดังนี้ คือ "ทำการตีตอบโต้อย่างเด็ดเดี่ยวต่อกองกำลังรุกรานของจักรวรรดินิยม"⁵ กลยุทธ์ที่จะนำมาใช้มีชื่อว่า "นโยบายตอบโต้อย่างแข็งขัน... ซึ่งหมายถึงการคืนรนเพื่อที่จะสะสางแหล่งต้นตอทุกแหล่งของสงคราม (ซึ่งก็หมายถึงดินแดนที่มีอิทธิพลของ "จักรวรรดินิยม" ปรากฏอยู่—ผู้เขียน)" นายซูลิมอฟ ได้เสนอแนะว่า การสะสางดังกล่าวจะกระทำได้สำเร็จ โดยการทำให้อิทธิพลเหล่านั้นหมดความหมาย และถูกกำจัดให้หมดสิ้นไปที่ละเล็กทีละน้อย

ถ้าหากจุดมุ่งหมายของฝ่ายโซเวียต ฯ อันนี้สัมฤทธิ์ผล ไม่ต้องสงสัยเลยว่าผลประโยชน์ในค่านิยมการพาดพิงของสหรัฐ ฯ จะได้รับความกระทบกระเทือนมาก จนอาจถึงกับหมดสิ้นไปก็เป็นได้ ที่สำคัญยิ่งไปกว่านี้คือ ในกรณีที่เกิดสงคราม หรือเกิดเหตุการณ์ตึงเครียดขึ้น-สหภาพโซเวียต ฯ และพันธมิตร "ย่อมจะพยายามทุกวิถีทางที่จะจำกัดโอกาสและความสามารถของสหรัฐ ฯ ในการใช้มหาสมุทรอินเดียเป็นแหล่งปฏิบัติการของเรือดำน้ำตึกรวดซีปนาวูอย่างแน่นอน"⁶ อีกประการหนึ่งประสิทธิภาพของการประสานงานทางด้านกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐ ฯ กับ พันธมิตร เช่น ญี่ปุ่น ไทย สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ย่อมลดน้อยลง ดังนั้น เพื่อที่จะให้ตัวเองสามารถคงอยู่ได้ในโลกที่ดูเหมือนว่า

⁴ ดู บทความซึ่งเขาเขียนเอง ชื่อ "U.S. National Security Policy and the Indian Ocean Area". *The Bulletin*, vol. LXV, No. 1678, August 23, 1971, หน้า 201.

⁵ ดู บทความซึ่งเขาเขียนเอง ชื่อ "A policy of Active Counteraction to Aggression", ใน *FBIS*, No. 108, June 14, 1971, หน้า A1 - A5 เนื้อความที่จะกล่าวต่อไปนี้ มาจากบทความเรื่องนี้.

⁶ Spier. *op. cit.*, หน้า 202.

จะแคบลงทุกวันนี้อย่างปลอดภัย ย่อมเป็นการสุขุมรอบคอบสำหรับสหรัฐฯ ที่จะพยายาม
เสาะแสวงหาพันธมิตรและดินแดนที่อาจใช้เป็นฐานรบ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เพื่อที่จะให้เข้าใจยิ่งขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในทางการเมืองของสหรัฐฯ
นั้น เราควรจะได้พิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้เสียก่อนคือ (ก) นโยบายการอยู่ร่วมกันโดยสันติของ
โซเวียตฯ และ (ข) คำถามในเชิงใช้จินตนาการที่ว่า ถ้าโซเวียตฯ มีความเหนือกว่าในทาง
ด้านยุทธศาสตร์ ณ บริเวณมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิกแล้วไซ้ อะไรอาจจะเกิดขึ้นได้
บ้าง? จริงอยู่ ผู้นำชุดปัจจุบันของโซเวียตฯ ได้ยกเลิกนโยบายหลาย ๆ นโยบายที่ครุสชอฟ
ได้เคยใช้ในสมัยยังเรืองอำนาจ แต่พวกเขาที่ยังคงยึดแนวปฏิบัติในเรื่องนโยบายต่างประเทศ
ของครุสชอฟอยู่ นโยบายนี้เริ่มปรากฏตัวในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2497 และได้มีการขยาย
ความ ณ ที่ประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพโซเวียตฯ ครั้งที่ 20 (พ.ศ. 2499)
หลักใหญ่ของมันมุ่งที่จะ “ยิงหัวใจของบุคคลทั้งหลายด้วยพลังของตัวอย่างแห่งความสำเร็จ
ในเรื่องการสร้างรัฐสังคมนิยมของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มสังคมนิยมอันจะโน้มนำให้พวกเขา
ดำเนินรอยตามพวกเรา”⁷ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง โซเวียตฯ มีความผูกพันที่จะต้องแสดงให้
โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “โลกที่สาม” เห็นถึงความเหนือกว่าของลัทธิสังคมนิยม เมื่อเปรียบ
เทียบกับลัทธิทุนนิยม และพยายามเปลี่ยนทัศนคติของประเทศในกลุ่มนี้ ให้หันมายึดถือ
ลัทธิสังคมนิยมเป็นสรณะ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามเกี่ยวกับนโยบายนี้ ก็คือ
โซเวียตฯ จะพยายามหลีกเลี่ยงการประจัญหน้าทางการทหารกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในสถานการณ์ที่อาจจะลุกลามไปเป็นสงครามนิวเคลียร์

ผู้เชี่ยวชาญทางการทหารผู้หนึ่งได้ให้ข้อสังเกตว่า หากโซเวียตฯ มีความเหนือกว่า
ในทางยุทธศาสตร์แล้วไซ้ โซเวียตฯ ก็จะใช้อิทธิพลบีบบังคับที่ละเล็กทีละน้อยให้ประเทศ
ในย่านดังกล่าวเปลี่ยนแนวนโยบาย⁸ ซึ่งคงไม่ต้องบอกก็ได้ว่า แนวนโยบายใหม่จะเป็นไป
ในทางที่ยอมรับเอาแบบอย่างการพัฒนาสังคมของโซเวียตฯ มาใช้

ในที่นี้จะไม่พูดถึงแบบอย่างการพัฒนาของโซเวียตฯ หรือของโลกตะวันตกว่าดีกว่า
กันหรือไม่? เพราะเป็นเรื่องนอกประเด็นของหนังสือเล่มนี้ สิ่งที่สำคัญสำหรับเราตอนนี้ก็คือ
ผลกระทบที่จะตามมาหากข้อสมมติฐานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงขึ้นมา หากโซเวียตฯ

⁷ ดู คำปราศรัยของเขาเนื่อง ในโอกาสวันฉลองครบรอบการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนครั้งที่ 5
ใน *Supplement to People's China*, October 16, 1954, หน้า 10—11; *CDSR*, vol. VIII, No. 4, หน้า 5—15 ff;
และ *Peking Review*, vol. II, No. 40, October 16, 1959, หน้า 10.

⁸ Spier, *op. cit.*

เกิดสามารถเข้าควบคุมประเทศในย่านมหาสมุทรอินเดียและเอเชียอาคเนย์ หรือไม่ว่าจะเป็นในย่านใดก็ตามได้ เราที่อาจคาดหมายได้ว่าประเทศที่ถูกกดขี่จะไม่เพียงแต่ยอมรับเอาแบบอย่างการพัฒนาสังคมของโซเวียตฯ มาใช้เท่านั้น หากจะลงคะแนนเสียงในที่ประชุมระหว่างชาติ เช่น ในสหประชาชาติตามโซเวียตฯ อีกด้วย ในย่าน 2 ย่านซึ่งอยู่ในขอบข่ายการพิจารณาของเราในที่นี้มีถึง 30 ประเทศ ที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ความสุขุมคัมภีรภาพย่อมจะบอกเราได้ว่า 30 ประเทศ จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 127 ประเทศขององค์การสหประชาชาติ นั้น เป็นน้ำหนักต่อรองที่ไม่ควรมองข้ามไปเสียเลยทีเดียว และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือ พันธมิตรของสหรัฐฯ ก็ย่อมจะเกิดความแคลงใจในข้อผูกพันตลอดจนคำมั่นของสหรัฐฯ ๖ เองที่ได้ให้ไว้กับพวกตน เมื่อมองในระยะยาวแล้ว แนวนโยบายของพันธมิตรเหล่านี้ก็อาจเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าข้อนี้ แม้จะมองไม่เห็นได้เด่นชัดก็คือ ความมั่นคงปลอดภัยของอุดมคติซึ่งชาวอเมริกันหวงแหนเป็นที่ยิ่ง นั่นคือ วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของพวกตน ย่อมเป็นไปได้ที่อุดมคตินี้จะสามารถยืนยงอยู่ได้นานท่ามกลางภาวะแวดล้อมอันเป็นแบบมาร์กซ และเลนินนิยม ซึ่งบีบคั้นเข้ามาทางแถบมหาสมุทรอินเดีย แปซิฟิก และจากที่อื่น ๆ

บางท่านอาจโต้แย้งว่า ผลประโยชน์ทางการพาณิชย์ของสหรัฐฯ ในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายในระยะนี้มีน้อย ดังเช่น นายโดเนลด์ เนคเตอร์ไลน์ (Donald E. Nuechterlein) เจ้าหน้าที่ที่คนหนึ่งของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ๖ ได้บอกว่าผลประโยชน์นั้นมีน้อย เพราะต้องคำนึงถึงโครงการช่วยเหลือของสหรัฐฯ ๖ ต่อประเทศเหล่านี้ประกอบด้วย เขายังกล่าวต่อไปอีกด้วยว่า “ในการค้าขายกับประเทศในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น สหรัฐฯ ๖ เองกลับเป็นฝ่ายเสียประโยชน์” และด้วยเหตุนี้เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว ข้อที่ว่า การพาณิชย์ดังกล่าวให้ประโยชน์กับสหรัฐฯ ๖ จึงมีปัญหาว่าจะเป็นความจริงเพียงใด? ⁹

ถึงกระนั้นก็ดี คงได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า ผลประโยชน์ด้านการพาณิชย์นี้ มีความเกี่ยวโยงโดยใกล้ชิดกับผลประโยชน์ในด้านอื่นๆ จนไม่อาจแยกออกจากกันได้ในทางปฏิบัติ ดังนั้นในกรณีของข้อโต้แย้งเช่นนี้ เราอาจกล่าวได้ว่าแม้ผลประโยชน์จากการพาณิชย์ที่สหรัฐฯ ๖ ได้รับ อาจจะ (นายเนคเตอร์ไลน์ ไม่ได้ให้หลักฐานสนับสนุนข้อโต้แย้งของตนหนักแน่นพอที่จะทำให้น่าเห็นพ้องตามไปด้วยได้) ไม่สำคัญเท่าใดนัก หรือแม้กระทั่งทำให้สหรัฐฯ ๖ “ขาดทุน” แต่นี่ก็ไม่ได้หมายความว่า ถ้าเราคำนึงถึงยอดผลประโยชน์ในทุกๆ ด้าน

⁹ โปรดดู "U.S. National Interest in Southeast Asia: A Reappraisal", *Asian Survey*, vol. XI, No.11, November 1971, หน้า 1054-1070.

คละเคล้ากันไปแล้ว ผลประโยชน์สุทธิของสหรัฐฯ ในอาณาบริเวณนี้จะต้องน้อยตามไปด้วย นอกจากนี้เราอาจได้ความเห็น เช่นของนายเนคเตอร์ไลน์ ได้ในอีกแห่งหนึ่งว่า บรรดาโครงการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐฯ ซึ่งเขาคิดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการติดต่อกับชายกันนั้นมัน

“...ถูกกำหนดขึ้นมา และถูกนำไปปฏิบัติในลักษณะอันเป็นที่ชัดเจนว่า ไม่ใช่เพียงเพราะเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเท่านั้น หากยังเนื่องมาจากผลประโยชน์อันสำคัญยิ่งยวดของสหรัฐฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การขยายตัวของการค้าต่างประเทศที่ถูกจำกัดควบคุมน้อยที่สุดโดยรัฐ [คู่ค้าขาย] และที่สำคัญยิ่งไปกว่านี้อีก คือ ผลประโยชน์ทางด้านการเมืองของสหรัฐฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของสหรัฐฯ เอง ที่จะป้องกันไม่ให้พันธมิตรของตนตกไปอยู่ใต้การควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความล้มเหลวในทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางการเมืองภายใน”¹⁰

ด้วยเหตุนี้ เราจึงอาจกล่าวได้อย่างหนักแน่นว่า สหรัฐฯ มีผลประโยชน์สำคัญๆ หลายประการในเอเชียที่จะต้องปกป้องรักษา แต่แต่ละในบรรดาผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ ผลประโยชน์ด้านการเมืองย่อมมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เราอาจจะสรุปได้ว่า ผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในเอเชียมีมากกว่าที่ผู้นำสหรัฐฯ ไม่ว่าจะเป็ใครก็ตาม จะเสี่ยงโดยการละเลยและมองข้ามไปเสียได้

จริงอยู่จากประสบการณ์สงครามเวียดนาม ทำให้รัฐสภาอเมริกันเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการตรวจจรวจการใช้อำนาจทำสงครามของประธานาธิบดี ในเรื่องนี้อาจทำให้หลายท่านสงสัยได้ว่า สหรัฐฯ จะมีบทบาทในการป้องกันโลกเสรีในอนาคต ไม่ว่าจะเป็แถบบริเวณย่านมหาสมุทรอินเดียหรือที่ใดก็ตาม ได้มากน้อยเพียงใดและอย่างไร ?

ถึงกระนั้นก็ดี จากการสังเกตและการติดตามความเคลื่อนไหวของผู้นำสหรัฐฯ ผู้เขียนพบว่า มีหลายสิ่งทั้งในรูปคำพูดและการกระทำ ที่ชี้ให้เห็นว่า ในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้นี้ อย่างน้อยที่สุด รัฐบาลของนายนิคสัน จะพยายามหาทางปกป้องผลประโยชน์ของประเทศตนดังกล่าวข้างต้น

¹⁰ A.J. Wohstetter et al, *Selection and Use of Strategic Air Bases* (RAND Corp., 1962), หน้า 32-33.

ณ ที่นี้จะขอยกถ้อยคำแบบนักการทูตของ นายวิลเลียม พี. บันดี้ (*William P. Bundy*) ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ภายใต้อาณัติของประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ว่า

“สิ่งที่เราอยากจะทำให้มีบังเกิดขึ้นในเอเชียในระยะ 5 ถึง 10 ปี หรือแม้กระทั่ง 25 ปี ข้างหน้า คือ [สภาวะการณ์] ที่ไม่มีประเทศหนึ่งประเทศใดในเอเชียควบคุมหรือมีอิทธิพลกล้าแข็งเหนือประเทศอื่นในอาณาบริเวณนั้นทั้งหมด หรือส่วนที่สำคัญ ๆ ของบริเวณนั้น แต่เพียงประเทศเดียว...”¹¹

นายกรัฐมนตรีเองก็ได้กล่าวโดยใช้ถ้อยคำทั่วไป เมื่อไม่นานมานี้ว่า

“มันเป็นสิ่งสำคัญมากที่อเมริกาจะต้องเป็นผู้นำของโลกต่อไป และต้องเป็นผู้นำอันดับหนึ่งด้วย ในประการแรก เป็นผู้นำในค่านิยมต่างประเทศ ขอให้ลองพิจารณาดูโลกเสรี จะพบว่าไม่มีชาติอื่นใดที่มีความเข้มแข็ง... พอลที่จะป้องกันเสรีภาพได้ทั้งโลก และเจรจาเพื่อสันติภาพได้ ดังนั้น หากสหรัฐฯ ต้องการจะอยู่ในยุคแห่งสันติภาพ สหรัฐฯ ก็จะต้องรักษาระดับความเข้มแข็งไว้ และเราจะให้มันเป็นไปเช่นนั้น”¹²

สหรัฐฯ เองก็ได้ยืนยันเข้ากับพันธมิตรของตนในเอเชียในข้อนี้แล้ว ตัวอย่างเช่นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2514 นายวิลเลียม แมคมะฮอน (*William McMahon*) นายกรัฐมนตรีออสเตรเลียได้รับคำบอกกล่าวว่า สหรัฐฯ จะยังคงให้มีกองทัพเรือประจำการอยู่ในแถบมหาสมุทรอินเดียเพื่อคานกำลังของฝ่ายโซเวียต ฯลฯ บริเวณนั้น และจะให้กองทัพเรือและหน่วยบินจำนวนหนึ่งประจำการอยู่ในเวียดนามใต้ต่อไป โดยไม่มีกำหนดเวลา¹³ ส่วนในแง่ของการปฏิบัตินั้น ดังได้ชี้ให้เห็นในตอนต้นแล้วว่า สหรัฐฯ พยายามที่จะให้เส้นทางเข้าออกจากมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก อยู่ในความควบคุมดูแลของประเทศที่เป็นมิตรกับตน¹⁴

¹¹ Bundy, *op. cit.*

¹² ดู *The Bulletin*, vol. LXV, No 1681, September 13, 1971, หน้า 276.

¹³ *Christain Science Monitor*, November 5, 1971 หน้า 2 ตัวอย่างเพิ่มเติม ก็ได้แก่การมาเยือนประเทศต่าง ๆ ในซีกโลกภาคตะวันออกของรองประธานาธิบดี สไปโรว์ แอกนิว ก่อนหน้าการประกาศว่านายกรัฐมนตรีจะไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการ และการมาเยือนของนาย เฮนรี คิสซิงเจอร์ หลังการประกาศนี้

¹⁴ ความพยายามของสหรัฐฯ เป็นผลสำเร็จในบางจุดเช่น สหรัฐฯ สามารถที่จะใช้ดินแดนของอังกฤษในมหาสมุทรอินเดีย ที่เรียกกันว่า บี. ไอ. โอ. ที. (B.I.O.T.) นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปเป็นเวลา 50 ปี เมื่อหมดอายุความนี้แล้ว ข้อตกลงระหว่างสหรัฐฯ กับอังกฤษเกี่ยวกับการใช้ดินแดนนี้ก็อาจมีการต่อเวลาออกไปได้อีก 20 ปี ดู fn. 6 *Supra*.

เนื่องจากข้อมูลความจริงเหล่านี้เป็นที่เปิดเผยทั่วไป ดังนั้นเราอาจสันนิษฐานได้ว่า ผู้นำจีนคงจะรับรู้เห็นโดยตลอด จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งสหรัฐ ฯ และจีน ต่างก็มีผลประโยชน์ที่เหมือนกันในเอเชีย ปัญหาที่ยังจะต้องแก้ไขก็คือ จีนจะเริ่มต้นแสดงท่าทีที่เป็นมิตร มีการผ่อนปรนกับสหรัฐ ฯ ได้อย่างไรที จึงจะไม่ไปกระทบกระเทือนข้อผูกพันทางค่านิยม อุดมการณ์และเกียรติภูมิของตน ?

ปัญหาค่านิยมอุดมการณ์ดูเหมือนจะยุ่งยากมากกว่าปัญหาในด้านพิธีการ ยิ่งในสมัยที่จีนและโซเวียตฯ กำลังแข่งกันจะเป็นผู้นำโลกสังคมนิยมด้วยแล้ว ยิ่งมีความยุ่งยากและจะต้องใช้ความรอบคอบในการพิจารณาเป็นทวีคูณ อย่างน้อยที่สุด จีนจะต้องหาทางแก้ไขข้อกล่าวหาของฝ่ายโซเวียต ฯ หลายประการ เป็นต้นว่า (ก) ผู้นำจีนไม่ใช่ผู้นิยมมาร์กซุสโดยแท้ หรือถ้ากล่าวตรง ๆ ก็ว่า เป็นนักแก้ไขลัทธิ ซึ่งในหมู่ผู้นิยมมาร์กซุสแล้วถือเป็นที่ถือยศที่รุนแรงมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสงฆ์ที่เป็นปราชิกเท่าใดเลย และ (ข) ที่ว่า พวกเขาเป็นเพียงนักชาตินิยมที่มีทัศนคติต่อสถานการณ์ปฏิวัติซึ่งจะนำไปสู่รัฐสังคมนิยม

ตามลัทธิของมาร์กซุส และเลนินนั้น ระบบการเมืองและสังคมนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ พวกทุนนิยมหรือจักรวรรดินิยม และพวกสังคมนิยมหรือผู้รักสันติ ทั้งสองพวกนั้นนอกจากจะมีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดระบบการผลิต และการเป็นเจ้าของเครื่องมือการผลิตในสังคมแล้ว ยังแตกต่างกันในเรื่ององค์ประกอบของกลุ่มชนชั้นที่มีอำนาจมากที่สุด ในสังคมนิยม กล่าวคือ ในรัฐทุนนิยม บรรดาผู้ประกอบการผลิต และ/หรือเจ้าของทุนจะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจ ส่วนในรัฐสังคมนิยม บรรดาชนชั้นกรรมากรจะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจผลที่ตามมาก็คือ ทั้งสองชนชั้นนี้ต่างก็เป็นศัตรูคู่อาฆาตต่อกันและกัน อันที่จริงสหภาพโซเวียต ฯ ก็ได้ตั้งข้อกล่าวหาจีน โดยผ่านทาง นาย ปโยตส์รุ ฟีโดซีฟ (Pyotr Fedoseev) แล้วว่า จีน “ได้มองข้ามความจริงที่ว่าโลกนั้นแบ่งออกเป็นสองระบบที่ตรงข้ามกัน” ผู้นำจีนกลับมองเห็นว่า โลกนั้น

“แบ่งออกเป็นประเทศร่ำรวย และประเทศยากจน โดยไม่คำนึงถึงลักษณะของระบบสังคมและการเมืองของประเทศนั้น ๆ พวกเขาเอาประเทศทุนนิยมและประเทศสังคมนิยมมารวม ๆ ไว้ในกลุ่มเดียวกัน และต้องการจะชักนำให้บรรดาประเทศที่เคยเป็นอาณานิคม และประเทศเมืองขึ้นอื่นๆ พวกกันเกลียดชังประเทศสังคมนิยมที่เจริญแล้ว ซึ่งเป็นเพื่อนแท้ของประเทศเหล่านี้ แทนที่จะให้ความเกลียดชังนั้นพุ่งเล็งไปยัง

ประเทศจักรวรรดินิยมซึ่งเป็นผู้ทำให้ประเทศเหล่านี้ยังคงต้องพัฒนาต่อไป”¹⁵

นักวิจารณ์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงแห่งมอสโก ถึงกับตั้งข้อหาว่าจีนเป็นนักแก้ไขลัทธิเลยที่เดียว นักวิจารณ์ผู้นี้ได้อ้างอิงไปถึงบทความที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน *People's Daily* ฉบับวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2514 ชื่อ “ศัสตราวุธอันทรงพลังในการรณีกำลังประชาชนและขจัดศัตรู” เขาอ้างว่าบทความบทนี้เอ่ยถึงคำกล่าวของนายเหมาที่พูดไป ในทำนองว่า ลัทธิจักรวรรดินิยมนี้มีมากกว่าหนึ่งประเภท เขาวิจารณ์ว่า ปักกิ่งเห็นว่ามีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทที่ และประเภทเลว “ขึ้นอยู่กับว่าประเภทใดกำลังทำการรุกรานจีน”¹⁶ นี่เป็นการแก้ไขคำสอนของมาร์กซุและเลนินที่ว่า ประเทศจักรวรรดินิยมทุกประเทศเลวหมด และมีลัทธิจักรวรรดินิยมอยู่เพียงประเภทเดียว นั่นคือ ประเภทที่มีรากฐานมาจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

การกระทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขลัทธิคำสอนเช่นนี้ ถือว่าเป็นบาปอย่างร้ายแรงมาก แต่ว่าข้อกล่าวหาของไซเวียตฯ หาได้หมดเพียงนี้ไม่ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพไซเวียตฯ ยังมีข้อกล่าวหาที่ร้ายแรงกว่านี้อีก ข้อนี้สืบเนื่องมาจากข้อที่ว่าแก่นักแก้ไขลัทธิที่เฟื่องกล่าวถึง ในที่นี้จะขอยกคำวิจารณ์ของนักวิจารณ์คนเดียวกันมาเป็นตัวอย่าง เขากล่าวว่า ถ้อยคำของนายเหมา “มีหลาย ๆ แห่งที่อาจตีความได้ว่าเป็น (? ข้อแก้ตัว) ให้กับนโยบายทอโตไมตรีต่อกลุ่มประเทศจักรวรรดินิยม และก่อนอื่นใดเลย คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา... นี่เป็นพฤติกรรมของคนที่หน้าไหว้หลังหลอก: กล่าวคือ ในขณะที่ฟุ้งเฟื่องอยู่กับการสนับสนุนของพลังปฏิวัติต่าง ๆ [บรรดาผู้นำจีน] ต่างก็เตรียมพร้อมที่จะร่วมมือกับจักรวรรดินิยม โดยเห็นแก่ความรู้สึกชาตินิยม ซึ่งเป็นการต่อต้านการปฏิวัติ [ซึ่งจะนำไปสู่รัฐสังคมนิยม]”¹⁷

หากข้อกล่าวหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างสมเหตุสมผลแล้วไซริ้ ย่อมเป็นไปได้ที่เกียรติภูมิหรือรัศมีแห่งอำนาจของจีนในสายตาทั้งของกลุ่มประเทศสังคมนิยม และกลุ่มประเทศในโลกที่สาม จะต้องเลื่อนลงหรือได้รับความกระทบกระเทือนไปเป็นอย่างมาก ผู้นำจีนจะหาทางออกที่แนบเนียนสวยงามได้อย่างไร ?

¹⁵ ดูบทความซึ่งเขาเขียนเอง ชื่อ “The CPSU—A Party of Scientific Communism”, *FBIS.*, 28 April 1971, หน้า D4—D5.

¹⁶ *Ibid.*, 20 August 1971, หน้า D1—D2.

¹⁷ *Ibid.*, เป็นที่ทราบกันดีว่ากลยุทธ์ของพวกมารกซิสต์—เลนินนิสต์ นี้มีความยืดหยุ่นมาก จากข้อสังเกตอันนี้เราอาจกล่าวเพิ่มเติมได้ว่า เลนิน หรือลูกศิษย์ทุกคนของเขาเองที่ขึ้นครองอำนาจ ก็เป็นนักชาตินิยมตัวยงเช่นกัน ดู fn. 20 หน้า 59 เพิ่มเติม.

เนื่องจากบรรดาผู้นำจีนก็มีความรอบรู้ในลัทธิอุทฺตมการของม้ารุกซุ และของ เลนินดีพอตัว จึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าพวกเขาคงจะรู้ในข้อที่ว่า (ก) สูตรพื้นฐานที่ว่าด้วยการต่อต้านขั้วเดียวกันระหว่าง “มวลชนกรรมาชีพ กับ กลุ่มนายทุน” นั้นอาจตีความว่าเป็นการต่อต้านขั้วเดียวกันระหว่าง “ประชาชน กับ รัฐบาล” ก็ได้ และ (ข) ม้ารุกซุและเลนินเองก็ใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างยืดหยุ่น

ดังนั้นเมื่อผู้นำจีนมองไปยังสหรัฐฯ และได้เห็นเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ตลอดจน การเดินขบวนต่อต้านสงครามในเอเชียอาคเนย์ ในระยะนี้ พวกเขา ก็ย่อมตีความไปในแง่ที่ว่า ประชาชนกำลังต่อต้านรัฐบาล นาย โจว เอิน-ไหลใช้ถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ประชาชนอเมริกันกำลังโจมตีสงครามรุกรานซึ่งลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกันกำลังทำอยู่ในอินโดจีน...” เขายังได้กล่าวต่อไปอีกด้วยว่า “พวกเขากำลังต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนการเยื่อมเยื่อนกันกับจีน”²⁰

และที่สำคัญยิ่งไปกว่านี้ก็คือ พวกเขา ยังอาจนับเป็นพลังแฝงสำหรับใช้สนับสนุนการ ขั้วเดียวต่อสู้ “จักรวรรดินิยมนายทุน” ให้จีนได้อีกด้วย ดังที่ผู้นำจีนคนหนึ่งได้เคยให้ข้อ สังเกตไว้ว่า

“ฝ่ายของการปฏิวัติ [ซึ่งฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับนายนิคสันเป็นผู้ก่อ] ลูกนี้ เป็นทั้งการสนองตอบรับ และร่วมประสานงานกับการขั้วเดียวต่อต้านจักรวรรดินิยมแบบนักปฏิวัติของบรรดาประเทศต่างๆ ในอินโดจีน และตาม ส่วนอื่นๆ ของโลก และกำลังโหมโจมตีการปกครองแบบถอยหลังเข้า คลองของจักรวรรดินิยมอเมริกาจากภายในประเทศสหรัฐฯ เองอย่างหนัก หน่วง”²¹

¹⁸ จนบัดนี้ ข่าวสารเกี่ยวกับทำที่ดังกล่าวนี้ก็ยังไม่เป็นที่เปิดเผยในหมู่ผู้สังเกตการณ์ทั่ว ๆ ไป

¹⁹ ความยืดหยุ่นเช่นนี้อาจสังเกตเห็นได้โดยไม่ยากจากสมญาที่ว่า “ม้ารุกซุสมัยหนุ่ม” และ “ม้ารุกซุสมัย แก่” ตลอดจนกลยุทธ์แนวร่วมอันเลื่องลือที่ทั้งม้ารุกซุและเลนินเสนอให้ใช้เป็นนโยบายในการดำเนินการ เพื่อให้ได้ มาซึ่งอำนาจ สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ เหตุผลและหลักการที่สหภาพโซเวียต ๆ ใช้โจมตีจีนอยู่ในขณะนี้ มี เนื้อหาสาระที่คล้ายคลึงเป็นอย่างมากกับเหตุผลและหลักการที่จีนใช้โจมตีโซเวียต ๆ ตอนปลายทศวรรษที่ 1950 และ ตอนต้นทศวรรษที่ 1960

²⁰ *FBIS.*, No. 109, June 7, 1971, หน้า A3.

²¹ คำปราศรัยต้อนรับ นาย นิโคลัย โชเชสกุ (Nicolae Ceaucescu) แห่งรูเมเนียของนาย โจว เอิน-ไหล เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2514, *Ibid.*, No. 111, June 9, 1971, หน้า A6.

กล่าวสั้น ๆ ก็คือ ผู้นำจีนมีทางจะฉวยโอกาสนี้ดำเนินการลดยุทธศาสตร์ “แนวร่วมจากเบื้องล่าง” ต่อ
 ตำแหน่งสหรัฐฯ โดยทั่ว ๆ ไปได้

ดังนั้นพวกเขาคงจะได้คิดแล้วว่ามันเป็นการสมเหตุสมผลตามลัทธิอุคตมการ หาก
 จีนจะแสดงท่าทีทอคไมตรีให้กับประชาชนอเมริกัน เมื่อบรรดาผู้นำจีนคิดได้เช่นนี้ พร้อมกับ
 กับหวังที่จะให้การแสดงท่าทีของตนเป็นเครื่องโยงไปถึงประธานาธิบดีอเมริกัน พวกเขาจึง
 ใช้กลยุทธ์ที่พอจะยกมากล่าวได้ว่า “เมื่อชุดผู้เล่นปิงปองอเมริกัน ต้องการจะมาเยี่ยมเรา
 เราจึงได้ชิงซื้อเชิญให้มาเสียก่อน”²²

หลังจากการไปเยือนจีนของคณะผู้เล่นปิงปองแล้ว ก็ได้มีคนอเมริกันทั่ว ๆ ไปหลาย
 คนตามเข้าไปบ้าง และต่อมานายเฮนรี เอ. คิสซิงเจอร์ ก็เข้าไปในฐานะทูตพิเศษของ
 ประธานาธิบดีนิกสัน ส่วนนายนิคสันเองนั้นได้เข้าไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515

ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าปักกิ่งยังไม่ได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการทอคไมตรีต่อสหรัฐฯ ให้
 สมเหตุสมผลในแง่ของลัทธิอุคตมการในทุก ๆ ด้าน เพราะว่ายังมีช่องที่อาจโจมตีได้ในแง่ที่
 ว่า แม้จะได้ใช้ประชาชนอเมริกันเป็นสื่อ นำ แต่เจตนารมณ์ของการทอคไมตรีนี้ก็เพื่อที่จะ
 ต่อต้านสหภาพโซเวียตฯ โดยใช้สหรัฐฯ เป็นตัวถ่วงดุล แม้ว่าประเทศโซเวียตฯ นี้โดยหลัก
 ของมารุกขและเลนินแล้วเป็นเพื่อนร่วมลัทธิมีอุคตมการเหมือนกัน สาธารณรัฐประชาชน
 จีนดูเหมือนจะมีความต้องการเป็นอย่างยิ่งที่เดี่ยงที่จะให้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนกันระหว่าง
 ตนกับสหรัฐฯ เมื่อเป็นเช่นนี้ ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่า ผลประโยชน์แห่งประเทศชาติจะต้อง
 สำคัญเหนือผลประโยชน์ในตำแหน่งอุคตมการ และแล้วสิ่งที่เราเรียกกันว่า “ปิงปองการทูต” และ
 การรับคำเชิญจะไปเยี่ยมเยือนจีนของผู้นำ “ประเทศนายทุน” ก็บังเกิดขึ้นด้วยประการฉะนี้